

Sym, Antoni

Katalog wystawy "Albert Einstein, 1879-1955. A Centenary Exhibit of Manuscripts, Books and Portraits Selected from the Humanities Research Center Collections", Austin, USA" : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 24/4, 850-851

1979

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Prezentowane w recenzowanym katalogu źródła kartograficzne, na które pragnę zwrócić baczniejszą uwagę, to przede wszystkim przeróżne mapy, plany, szkice, rysunki sytuacyjne i profile, znajdujące się w aktach miasta Poznania, Zarządu Miejskiego, poznańskiego urzędu wojewódzkiego, Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej, Komisji Kolonizacyjnej, rejencji poznańskiej i pilskiej, starostw i wydziałów powiatowych, pojedynczych majątków ziemskich, izb rolniczych, dyrekcji lasów, inspekcji budowlanych, biur projektów, wreszcie wielu innych instytucji i urzędów bądź to wojewódzkich, bądź to specjalnych.

Wymieniane w katalogu materiały archiwalne mają na pewno wielką wartość dla badań historycznych, zwłaszcza zaś z zakresu historii techniki. To rzecz oczywista. Chociaż, jak dotąd, ciągle jeszcze nie są one należycie doceniane i właściwie wykorzystywane. Równocześnie jednak stanowią ogromną bazę dla studiów nad historią kartografii specjalnej obszaru Wielkopolski. Bazę, istnienie której dopiero teraz uzmysławia sobie liczne grono badaczy. Źródła bowiem kartograficzne i geodezyjne, przedstawione w książce Aleksandry Czarneckiej, nie zostały uwzględnione w znanym już i skądinąd bardzo cennym opracowaniu Krystyny Górskiej-Gołaskiej, rejestrującym plany miast i wsi wielkopolskich¹. Przeszłość zaś tego działu kartografii stanowczo za mało jak na razie interesuje historyków kartografii i geodezji i wymaga szerszej popularyzacji.

Jest to tym istotniejsze, że omawiane materiały mogą mieć również duże bezpośrednie lub pośrednie znaczenie praktyczne dla dzisiejszych, bieżących potrzeb wielu działów gospodarki narodowej, szczególnie jako baza wyjściowa przy różnorodnych pracach projektowych czy remontowych. Katalog Aleksandry Czarneckiej dowodzi też chyba, że polska archiwistyka obrała słuszną drogę swego dalszego rozwoju, zaś archiwum poznańskie spełnia w danym wypadku pod wieloma względami rolę pionierską. Najlepszym tego świadectwem jest wychodzenie z informacją adresowaną do określonego użytkownika, choćby nawet informacja ta była niepełna, a jedynie sygnałna, pilotująca². Można by powiedzieć, że jest to informacja agresywna, pobudzająca nie tylko badaczy do nowych studiów, lecz również prowokująca jakże liczne szeregi techników, dla których część materiałów archiwalnych prezentowanych w katalogu będzie z pewnością niemałym, ale za to miłym zaskoczeniem.

Dzisiejsi archiwiści zamiast biernego oczekiwania, jak to przeważnie bywało do niedawna, wychodzą z własnych zakurzonych opłotków i starają się trafić do nowego użytkownika, przede wszystkim do praktyka. Nic słusniejszego jak takie postępowanie! Toteż zarówno badacze, jak i praktycy, z niecierpliwością oczekują na następne, kolejne tomy tego tak pożytecznego wydawnictwa. A czy nie powinny o podobnych przedsięwzięciach pomyśleć i inne archiwa?

Julian Janczak
(Wrocław)

Katalog wystawy „Albert Einstein, 1879–1955. A Centenary Exhibit of Manuscripts, Books, and Portraits Selected from the Humanities Research Center Collections. Austin, USA”.

Rok 1979 obchodzony jest na całym świecie jako Rok Einsteinowski: 14 marca upłynęła setna rocznica urodzin genialnego fizyka. „Einstein Centennial” – jak mówią Anglosasi – jest zatem znakomitą okazją, aby przybliżyć szerszej publiczności zarówno fascynującą sylwetkę, jak i ogromne dzieło A. Einsteina. Wg amerykańskiego czasopisma „Physics Today” (listopad 78) w samych Stanach Zjednoczonych przewiduje się w roku bieżącym zorganizowanie

¹ K. Górską-Gołaską: *Katalog planów miast i wsi wielkopolskich*. Z. 1–2. Poznań 1961.

² Potwierdziła to robocza konferencja poświęcona przedyskutowaniu praktycznej przydatności recenzowanego katalogu, zorganizowana 26 lutego 1979 r. w Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Poznaniu. Spotkali się na niej archiwiści i przedstawiciele zainteresowanych instytucji i urzędów.

co najmniej dwunastu różnego rodzaju imprez związanych z obchodzoną rocznicą. Listę tę otwiera informacja o wystawie połączonej z cyklem wykładów, która odbyła się w okresie od 5 lutego do 31 marca b.r. w znanym uniwersytecie w Austin (Teksas). Jedną z wyspecjalizowanych placówek tej uczelni jest Centrum Humanistyczne (Humanities Research Center). Uniwersytet w Austin jest bogatą instytucją – posiada m.in. własne szyby naftowe – zaś Centrum Humanistyczne poszczycić się może niezwykle cennym zbiorem bibliotecznym. W.w. wystawa prezentuje właśnie część tej kolekcji.

Organizatorzy wystawy – na czele z p. A. C. Lewisem – przesłali do Redakcji „Kwartalnika” egzemplarz katalogu do omawianej ekspozycji. Z lektury tego katalogu – zresztą pod względem plastycznym niekonwencjonalnie rozwiązanego – wynika, że jest to ciekawa impreza. Jej autorzy w zgodzie z duchem epoki – specjalizacją – zrezygnowali z globalnego ujęcia problematyki einsteinowskiej, koncentrując się na jednej, ale za to sugestywnej formie ekspresji: na dokumencie, a dokładniej na prezentacji książek, artykułów, rękopisów, portretów i zdjęć. Każdy eksponat opatrzony jest odpowiednim wyjaśniającym komentarzem.

Lokalizacja tego typu wystawy nie jest dziełem przypadku. W Austin działa jedna z kilku liczących się obecnie grup relatywistycznych której przewodzi wybitny fizyk J. A. Wheeler pełniący równocześnie funkcję dyrektora Centrum Fizyki Teoretycznej na tymże uniwersytecie. Zapewne nietuzinkowa osobowość Wheelera wywarła piętno na ostatecznym kształcie tej to ciekawej – w pewnym sensie intelektualnej – ekspozycji.

Antoni Sym
(Warszawa)